

Nr 115.

Av herr **Bärg m. fl.**, om anslag till upprätthållande av den vid Weibullsholms Växtförädlingsanstalt bedrivna praktiskt vetenskapliga verksamheten.

Betydelsen av en planmässig och efter vetenskapliga grunder bedriven växtförädling är numera allmänt erkänd i vårt land. Den svenska växtförädlingen befinner sig också för närvarande på en sådan ståndpunkt, att endast Förenta Staternas, med avseende på arbetets omfång i förhållande till landets storlek, kan anses därmed vara jämnställd. En väsentlig orsak till denna dess höga ståndpunkt torde vara att söka däri, att den bedrivs samtidigt av två anstalter, en huvudsakligen med statsmedel underhållen, Sveriges Utsädesförening, och en på enskilt initiativ tillkommen och hittills utan understöd av offentliga medel arbetande anstalt, Weibullsholms Växtförädlingsanstalt. Den tävlan på detta område, som ägt och äger rum mellan de framstående vetenskapsmännen å dessa båda institutioner har för visso verkat i hög grad äggande på växtförädlingsarbetet och haft för jordbruksproduktionen i dess helhet synnerligen gagneliga verkningar.

Förökningen och tillhandahållandet av de nya sorter, som uppdragas vid de båda anstalterna, ha beträffande den förra omhänderhåfts av ett fristående affärsföretag, Allmänna Svenska Utsädesaktiebolaget, beträffande den senare av den med anstalten förenade firman W. Weibull.

Det ligger i växtförädlingens säregna natur, att förädlingsanstalten som sådan ej är i stånd att vid förädlingsproduktens övergång i allmänna marknaden tillgodogöra sig en inkomst, som står i rimlig proportion till nedlagda omkostnader eller produktens nationalekonomiska värde. Uppdragandet av en ny avkastningsrikare eller mera hårdig sort, vare sig av stråsäd, vallväxter, rotfrukter eller grönsaker, kräver rön och undersökningar under en lång följd av år, innan det konstanta resultat vinnes, som kan föras i marknaden. Utsläppt i handeln kan den nya sorten följande året förökas och under den av förädlaren åsatta beteckningen offentligen utbudas, utan att växtförädlaren erhåller ytterligare nämnvärd inkomst av sorten för täckande av förädlingsomkostnaderna. Särskilt under depressionstider, då jordbrukaren för att få debet och kredit att gå ihop måste spara i alla avseenden, föredrager han i stor utsträckning att köpa utsädet, där det kan fås billigast, d. v. s. hos efterodlare, som ej betungas av växtförädlarens nedlagda kostnader för att framarbete själva sorten. Omsättningen hos det med en växtförädlingsanstalt förenade företaget visar under dessa förhållanden en sådan nedgång, att det ej i längden blir hållbart, därest företaget självt uteslutande skall bekosta den vetenskapliga apparaten hos växtförädlingsanstalten.

En lagstiftning, under vars skydd växtförädlaren skulle kunna tillförsäkra sig en fördelning av förädlingsomkostnaderna på respektive efterodlingar under 1:sta till 3:dje året, synes ej vara möjlig att genomföra. Visserligen har under sistlidet år den internationella jordbrukskongressen i Paris fattat en resolution, som t. o. m. påyrkat, att »nya växtvarieteter böra ställas i klass med uppfinningar och skyddas med patent. Den internationella förståelse, som redan förefinnes gentemot patenter på uppfinningar och varumärken, intellektuell, litterär och konstnärlig äganderätt, bör också utsträckas att omfatta växtvarieteter». Juridiska och växtgenetiska auktoriteter, som i vårt land åtsports om möjligheten av att genomföra de i denna resolution framställda kraven, ha förklarat oöverbanneliga svårigheter ställa sig i vägen för ett realiserande av dylika planer. Professor Ehle har i detta sammanhang med rätta framhållit, att det ju ej heller ligger i det allmännas intresse att skapa sådana patentmurar, som försvåra snabbast och största möjliga spridning av nyskapade sorter.

De värden, vilka en växtförädlingsanstalt, som med framgång redan under en lång följd av år arbetat på att uppdraga nya mera givande sorter, representerar, äro för det allmänna mycket stora, om ock den fond av erfarenhet och det förädlingsmaterial, en dylik förfogar över, ej kan valveras i penningar. Det ligger därför i det allmännas intresse, att en dylik anstalt vidmakthålles och ostört kan arbeta vidare. Träffande har professor Ehle i en i januari 1919 utgiven broschyr belyst det eminenta riksintresse, som är förordat med växtförädlingen:

»Vilka ekonomiska värden, som rationell förädling av våra lantbruksväxter innebär, inses bäst vid en totalöverblick. Den svenska skördens årliga värde uppgick vid normala prisförhållanden före kristiden till ungefär en miljard kronor. En höjning av avkastningen med 10 % genom nya förbättrade sorter utgör således för landet en årlig vinst av hundra miljoner (100,000,000) kronor.

Särskilt att beakta därvid är dessutom, att de resultat med hänsyn till ökad avkastning o. s. v., som den rationella växtförädlingen åstadkommer, vinnas uteslutande genom förbättring av de ärftliga egenskaperna. Detta innebär i ekonomiskt avseende det utomordentligt viktiga sakförhållandet, att de framsteg, som en gång vinnas med avseende på kulturväxternas beskaffenhet, sedan allt framgent förbli bestående. En sådan permanent förbättring av landets odlingsmaterial utgör därför i verkligheten ett kapitalförvärv, en ökning av landets nationalförmögenhet. Om skördens årliga värde ökas med 100 miljoner kronor genom förbättrad odlingsmaterial, har därmed således gjorts ett kapitalförvärv för landet så stort som motsvarar en ränta om 100 miljoner kronor, d. v. s. efter 5 % ränta ett kapitalförvärv av två miljarder kronor.

Vid ovanstående kalkyler hava dock hittills endast lantbruksväxterna tagits med i räkningen. Öfantligt mycket är emellertid också att göra genom förädling hos trädgårdsväxterna, vilka år efter år komma att spela en allt större roll för vårt land. Hos dessa växter har en rationell och i vederbörlig omfattning bedriven förädling ännu knappast mer än påbörjats i vårt land.»

Vad angår Weibullsholms Växtförädlingsanstalt, vid vilken fyra vetenskapsmän och ett lika antal agronomer arbeta, har av densamma resultat

uppnåts, vilka äro av vittgående nationalekonomisk betydelse för det svenska jordbruket. Ur den av anstalten under sistlidet år utgivna skriften: »Weibullsholms Växtförädlingsanstalt, dess utveckling och hittills vunna resultat, några orienterande upplysningar» anföras vi vad anstaltens respektive förädlingsledare yttra om stråsädesförädlingen:

»Veteförädlingen, som uteslutande omfattar höstvete, upptogs för ett tjugotal år sedan. Såsom resultat av den första tidens arbete, som baserades på urval i variabla handels- och lokalsorter, må nämnas *Idunavetet*, som tack vare sin stråstyvhet och vinterhärdighet, sin höga avkastning och goda kärnkvalitet vann ganska stor spridning. Sedan år 1911 grundar sig förädlingsarbetet med vete huvudsakligen på planmässiga korsningar, som utförts i betydande antal. Detta arbete, som bedrivits i mycket stor skala, har i första hand inriktats på framställandet av sorter med största möjliga kärnavkastning i förening med god motståndskraft mot allehanda ogynnsamma faktorer. En synnerligen viktig roll spelar emellertid även kvalitetsfrågan, och även om det synes stöta på åtskilliga svårigheter att förena utmärkt kärnkvalitet med mycket hög avkastning, så har dock kombinations- och urvalsarbetet å Weibullsholm tydligt visat, att mycket avkastningsrika sorter med förträfflig kvalitet kunna erhållas.

En av de första korsningarna å Weibullsholm var en kombination mellan *Idunavetet* och Tystofte *Smaahvede*, en i Danmark mycket omtyckt sort med en synnerligen hög avkastningsförmåga, men med en för våra förhållanden ej tillfredsställande vinterhärdighet. Efter en mycket omfattande bearbetning av denna korsning erhöles *Standardvetet*, som år 1921 utlämnades i marknaden. Denna sort förenar föräldrasorternas bästa egenskaper. Den ger sålunda en mycket rik kärnskörd, en framstående kvalitet, den har tämligen lågt samt mycket fast och styvt strå, är i hög grad vinterhärdig och tillika motståndskraftig mot svampsjukdomar samt mognar jämförelsevis tidigt. I medeltal av 12 officiella försök vid Alnarps Lantbruksinstitut och å andra platser i Skåne under treårsperioden 1920—1922 har *Standardvetet* avgjort kommit främst i kärnskörd, i det denna sort med 6 % överträffat *Pansarvete II*, som förr ansågs för Skånes avkastningsrikaste vetesort, och gått 5 % över *Pansarvete III*, som nyligen utsläppts som ersättning för *Pansarvete II*. Även i Östergötland har *Standardvetet* enligt officiella försök under de senare åren visat sig betydligt överlägsen de bästa konkurrensorterna, och liknande resultat ha erhållits å experimentalfältet vid Stockholm. Rymdvikten är hos *Standardvetet* enligt såväl egna som officiella försök ungefär 3 skålpund högre än hos *Pansarvete*.

En annan av de år 1911 utförda korsningarna, nämligen mellan *Idunavetet* och *Borevete*, har givit upphov till en sort, som tills vidare kallats *Ankarvete*, och som kommer i handeln under de närmaste åren. Denna sort äger kanske inte fullt så hög avkastningsförmåga som *Standardvetet*, men är avgjort överlägsen i vinterhärdighet, stråstyrka och kärnkvalitet. Sorten kommer att få speciell betydelse dels för sådana trakter, där vinterhärdigheten frestas särskilt starkt, exempelvis Halland, och dels för sådana lokaler, där jordens bördighet och höga kultur lätt alstra liggsäd vid odling av mindre stråstyva sorter.

Ur en korsning från år 1914, mellan *Idunavete* och *Uppländskt Sammetsvete*, har uppdragits *Jarlvetet*, som likaledes om ett par år utlämnas. Denna sort är avsedd för vårt lands nordligaste veteodlande provinser. För dessa områden krävas sorter, vilka med hög avkastning förena mycket god vinterhärdighet och tidig mognad. *Jarlvetet* äger samtliga dessa egenskaper. I jämförelse med *Thulevete II* — den hittills förnämsta förädlade vetesorten

för ifrågavarande distrikt — utmärker sig Jarlvetet för väsentligt högre avkastning och bättre vinterhärdighet.

Bland det material, som för närvarande bearbetas, må särskilt nämnas en serie ur korsning mellan Pansarvete och Standardvete. Denna korsning mellan våra tvenne utan gensägelse mest framstående vetesorter har vid det hittills bedrivna urvalsarbetet visat sig synnerligen värdefull och synes leda till resultat av stor praktisk betydelse.

*

*

*
*

Under hela den tid rågförädlingen pågått å Weibullsholm, har man utfört metodiska försök av olika slag i syfte att komma till klarhet angående möjligheterna för ett verkligt rationellt urvalsarbete med denna typiskt korsbefruktade växt. Det har därvid visat sig, att rågen ej alltigenom består av självsterila plantor, som äro oförmögna till kärnsättning, såvida de ej få befrukta sig inbördes, utan att det även finns rågpilantor, som äro självfertila och sålunda kunna bilda kärnor vid fullständig isolering av de enskilda plantorna eller axen. Det har också fastställts, att denna självfertilitet är ärftlig, så att man kan erhålla konstanta sorter med denna egenskap. Det övervägande antalet av dessa självfertila plantor har dock vid fortsatt isolering (inavel) visat sig ge en starkt försvagad avkomma. Men ett utökande av försöken i mycket stor skala har givit till resultat, att det även hos rågen verkligen finns plantor, vilkas avkomma bibehåller full kraftighet även vid upprepad isolering. Genom korsning av dessa självvitala plantor med självfertila hava fullkomligt självbefruktande raser framställts. Dessa sorter äro ifråga om kärnsättningen oberoende av väderleksförhållandena vid blomningen, medan vanlig råg vid regnig väderlek blir ofullständigt utmatað, skärig, och följaktligen även ger nedsatt avkastning, därför att den ej får tillfälle att ryka, d. v. s. korsbefruktas.

Till förhindrande av ofrivillig korsbefruktning utläggas samtliga pedigreeer av råg, vare sig de härstamma ur isolering, urval eller korsning, alltid redan från början med avstånd av 25—100 meter, alltefter parcellernas storlek. Varje planta eller korsning får således redan från grunden bilda en för inkorsning från annat håll skyddad sort, d. v. s. separatkulturen är även för detta korsbefruktande växtslag fullt genomförd. Parcellerna, som läggas i kanten av vetefält, måste av denna anledning spridas över ett område av närmast en kvadratmil.

Såsom ett första resultat av detta skärpta urval utsläpptes år 1920 den kort- och styvstråiga *Stormrågen*, som snart följdes av *Stormråg II*, resultat av en korsning mellan den ursprungliga *Stormrågen* och en annan liknande typ, båda härstammande från Petkuserrågen. *Stormråg II* avviker i fråga om strållängd och stråstyvhet så väsentligt från de gängse svagstråigare sorterna, att den mera närmar sig vetet i dessa egenskaper. Under det svåra liggsädsåret 1922 var detta den enda sort, som i allmänhet höll sig upprätt. För rågodling i stordrift är en dylik sort just vad som kräves, då rågen är det sädeslag, som hittills genom sin liggsädsbildning berett maskintekniken i lantbruket de största svårigheterna. Kärnavkastningen är högre än hos *Stormrågen* och fullt lika stor som hos de välkända högavkastande, men långstråiga sorterna, något som bl. a. framgått av hushållningssällskapens lokala försök i olika län under åren 1921 och 1922, där *Stormråg II* i medeltal av samtliga utförda försök ej överträffades av någon annan sort. *Stormråg II* utmärker sig även för en kärnkvalitet jämngod med modersortens.

I de senare årens förädlingsmaterial föreligga flera sorter, som i hittills utförda försök med bibehållande av *Stormrågens* korta och styva strå ge

högre avkastning. Och därjämte andra, som med Stormrågens avkastning förena ett ännu kortare strå, knappt längre än havrens, som således låta sig ännu lättare skörda med bindare än Stormrågen, vilken även den under år med stark halmtillväxt kan bli väl lång. Att således egenskaperna kort strå, styvt strå och hög avkastning kunna i allt högre ärfllig grad förenas med varandra genom ett planmässigt förädlingsarbete, är tydligt.

* * *

Med avseende på *korn* är förädlingen naturligtvis till god del inriktad på att framställa tvåradiga sorter med högre kärnavkastning än de, som för närvarande odlas i Sydsverige, men även andra synpunkter spela en framträdande roll. Den väsentliga grundvalen för urvalet utgöres av korsningar.

Vad skördeökningen beträffar, föreligger som resultat av Weibullsholmsarbetet en ur korsning mellan Svanhalskorn och Prenticekorn erhållen sort, som i flera år överträffat den enligt Weibullsholmsförsöken avkastningsrikaste av gängse sorter, nämligen Prinsesskorn, och som om några år eventuellt utsläppes i marknaden.

En viktig punkt vid kornförädlingen är höjandet av stråstyrkan, ty i detta hänseende lämnar det nuvarande odlingsmaterialet åtskilligt övrigt att önska. Ur en korsning mellan Gullkorn och Prinsesskorn har under senaste året erhållits en avkastningsrik sort, som i stråstyrka betydligt överträffar Gullkornet, den stråstyvaste av föräldrasorterna, och som, om den vid närmare undersökning i övrigt visar sig tillfredsställande, kommer att utgöra ett betydelsefullt framsteg för kornodlingen.

Genom sådana växtsjukdomar som strimsjuka och sot ödeläggas årligen avsevärda kvantiteter av landets korngröda. Ett förädlingsarbete i avsikt att höja resistensen mot dessa sjukdomar försvåras därav, att likformig nedsmittning ej utan särskilda åtgärder kan erhållas. Försök att genom dylika åtgärder frambringa resistent sorter äro sedan ett par i gång å Weibullsholm.

Ett synnerligen intensivt arbete ägnas åt förädling av korn för Norrland, där detta sädeslag odlas i relativt stor utsträckning. Det korn, som användes i denna landsdel, utgöres av gamla sexradiga lantsorter, vilka på grund av sin tidighet lämna en någorlunda säker skörd. Av resultat, som erhållits å Weibullsholm, framgår, att man genom urval inom dylikt korn kan erhålla sorter med högre odlingsvärde än de gängse.

Norrlandskornet har emellertid liksom annat sexradigt korn vissa ofördelaktiga egenskaper, vilka knappast kunna avlägsnas enbart genom urval, nämligen veksträighet, svag bestockning, låg avkastning och dålig kvalitet. Det tvåradiga kornet har i dessa hänseenden ett avgjort högre värde, men är genom sin sena mognad ej odlingsvärt i Norrland. Vid förädlingen av Norrlandskorn å Weibullsholm har man därför redan från början sökt att genom korsning mellan norrländskt sexradskorn och de bästa i södra Sverige odlade tvåradiga kornsorterna få fram tvåradssorter med för denna grupp utmärkande värdefulla egenskaper i förening med norrlandskornets tidiga mognad. Arbetet med denna speciella uppgift har nu fortskridit så långt, att praktiskt värdefulla resultat därav inom kort torde kunna utlämnas. Under de senaste åren ha sålunda åtskilliga ur dylika korsningar framställda tvåradiga kornsorter, med samma tidiga mognad som norrlandskornet, prövats i vägningsförsök, och somliga av dessa ha därvid visat sig motsvara det från början uppsatta målet, d. v. s. de förena rik bestockning och styvt strå med en nästan lika god kvalitet som hos våra bästa maltkornsorter. Därjämte har avkastningsförmågan visat sig ligga på fullt lika hög nivå som hos det sexradiga kornet. Verkställda återkorsningar mellan framkomna tidiga två-

radiga typer och vanligt tvåradigt korn skola med säkerhet leda till sorter med åtskilligt högre avkastningsförmåga.

En ej obetydlig mängd sexradigt korn odlas även i södra Sverige, då det på grund av sin tidighet ger möjlighet för fältets bearbetning för höstsådd samma år. Emellertid äro dessa sexradiga kornsorter i såväl kvalitet som avkastningsförmåga betydligt underlägsna de allmänt odlade tvåradssorterna, vilka åter äro för sena som förfrukt. För att omkombinera tvåradskornets avkastningsförmåga och höga kvalitet med sexradskornets tidighet ha korsningar mellan dessa sorter bearbetats, och såsom resultat föreligga nu tidiga tvåradiga kornsorter av hög kvalitet och med bättre avkastning än sexradskornet.

* * *

Förädlingen med *havre* grundar sig delvis på urval i förefintliga sorter, och på detta sätt har ur den danska sorten Tystofte Gulhvid den med Segerhavren likvärdiga *Fortunahavren* uppdragits; framför allt användes emellertid planmässig korsning för erhållandet av lämpligt urvalsmaterial. Då det nu är så, att de bästa gängse handelssorterna, som alla härstamma från den gamla tyska lantsorten Probsteierhavre, synas vara tämligen likartade i ärftlighetshänseende, vilket bestyrkes därav, att de vid inbördes korsning knappast ge något väsentligt nytt, har å Weibullsholm den vägen inslagits att korsa sorter, som äro så olika som möjligt, även om de ej tillhöra de allra högst avkastande. På detta sätt har också en stor variation kunnat utlösas i andra generationen, och genom att göra denna generation till föremål för en omfattande bearbetning har man ur vissa korsningar erhållit sorter, som beteckna givna framsteg framför de bästa handelssorterna, fast de härstamma ur korsning av sorter, som ej stå bland de allra främsta i avkastning. Sålunda har ur en korsning mellan Guldregnshavre och den tyska sorten Leutewitzer Gelbhafer en sort erhållits, *Ekohavre*, vilken betecknar ett markerat framsteg, i det den i kärnavkastning överträffar alla andra vithavresorter och tillika utmärker sig för synnerligen hög kärnhalt och ovanligt styvt strå. Till belysning av Ekohavrens enastående avkastningsförmåga må anföras, att denna sort såväl vid Alnarps lantbruksinstitut under fyraårsperioden 1919—1922 som i ett 90-tal av hushållningssällskapen i Götaland och Svealand år 1922 anordnade försök kommit i medeltal 6 % över närmast bästa sort, Segerhavren.

På samma sätt som Ekohavren med avseende på avkastningen går vida utanför föräldrarnas gränser, går en annan sort ur samma korsning utanför båda föräldrarnas variationsvidd med avseende på tidigheten. Guldregnshavren är något tidigare än Probsteierhavren, Leutewitzer Gelbhafer däremot senare. Men ur korsningen har uppdragits en sort, *Bergslagshavre*, som är lika tidig som den i övre Svealand och sydliga Norrland odlade Dalahavren. Men den har därjämte styvt strå, under det att Dalahavren är mycket svagstråig, samt har i genomsnitt av 5 års försök å Weibullsholm givit 10 % högre avkastning än denna sort.

Ur den nämnda korsningen har ännu en tredje sort av speciell betydelse erhållits. I vissa trakter av södra Sverige (kalla och sankta jordar) blir mognaden hos sorter med Seger- och Ekohavrens tidighet ofta ej tillfredsställande. En något tidigare sort behöves här, och typen för denna är Guldregnshavren. Men denna sort har ej så hög specifik avkastning som de bästa vithavresorterna. En för de nämnda odlingsområdena passande sort är *Arlahavren*, vilken mognar tidigt som Guldregn, men som i avkastning överträffar ej blott denna, utan även Segerhavren, och som i denna egenhet närmar sig Ekohavren. I genomsnitt av tre års försök på Weibulls-

holm har den nämligen givit 3 % högre avkastning än Segerhavren, under det att Guldregn som resultat av en tio-årig prövning därstädes (1914—1923) står 4 % under Segerhavren.

För att ytterligare öka variationen och således förädlingsmöjligheterna har även korsning mellan havrebastarder försökts och i vissa fall lett till mycket gott resultat. Så har den nämnda korsningen Leutewitzer Gelb \times Guldregn i första generationen korsats med en havrebastard, Abundance \times Seger. De båda sistnämnda sorterna äro utmärkta av en mycket god kvalitet och hög rymdvikt. Ur denna korsning har en ännu under förökning befintlig sort (2411) framgått, vilken har väl så hög avkastning som Eko-havren, mognar tidigare än denna och har vackrare kärnkvalitet.

I vissa delar av landet föredrages svarthavre framför vithavre av odlarna, och den har även enligt därstädes utförda försök visat sig ge högre skörd än vithavre. Men de nu odlade svarthavresorterna ha en mycket sämre kvalitet än vithavren, både med avseende på hektolitervikt och kärnhalt. Försök ha därför gjorts med korsning av svart- och vithavre, naturligtvis sorter med hög kvalitet av den senare. Såsom resultat av detta arbete har ur korsningen Seger \times ped. 523 ur Stormogul sorten *Argushavre* framgått. Den har en särdeles vacker, stor, kort och fyllig kärna med högre rymdvikt och kärnhalt än hos de vanligen odlade svarthavresorterna av Klock- och Stormogultyp, fullt jämförlig med de vackraste vithavresorternas. Avkastningen är dessutom enligt hittills utförda tvååriga försök såväl å Weibullsholm som i Östergötland och Värmland väl så hög som dessa sorters. Den är även påfallande stråstyvare än dessa och har en väl så tidig mognad. Argushavren utgör därför en helt ny svarthavretyp, som i flera egenskaper är en plusvariation i förhållande till förut förefintliga svarthavresorter.*

Av vad som ovan anförts torde framgå, att Weibullsholms Växtförädlingsanstalt enbart av stråsåden utgivit nya originalsorter, som enligt vad opartisk sakkunskap ger vid handen — genom den officiella försöksverksamheten ej mindre än genom den i praktiken vunna erfarenheten — i högre odlingsvärde tillföra vårt jordbruk en årlig meravkastning av miljoner kronors värde.

Vad särskilt förädlingsprodukten Standardvete angår, har förädlingsledaren beräknat, att då totalskörden av i vårt land odlat höstvete årligen i medeltal uppgår till omkring 250,000 ton, en stegring av detta utbyte med 5 % genom allmän odling av Standardvetet efter ett pris av 20 kronor per 100 kg. motsvarar en direkt vinst för landet av 2,500,000 kronor årligen, vartill kommer värdestegringen genom den högre kvaliteten. De trenne ovan karakteriserade havreförädlingarna Eko, Arla och Bergslagshavre ha vitsordats kunna komplettera varandra på ett odlingsområde, som utgör mer än 90 % av landets havreareal. Då landets havreskörd beräknas till 10 miljoner säckar, betyder en genom dem utvunnen höjning av avkastningen med cirka 6 % efter ett dagspris av 15 kronor per säck en ökning av havreskörden med cirka 8 miljoner kronor.

Vad i ovannämnda skrift säges om anstaltens resultat av förädlingsarbetet med trindsäd, vallväxter, foderrotfrukter, potatis och grönsaksväxter erbjuder liknande markanta exempel på det nyskapande arbete på nyttighetsväxternas område, som bedrivs av anstalten.

I underdåniga skrivelser av den 2 mars 1921, den 4 juli 1922 och senast den 1 oktober 1923 har anstaltens chef ingående behandlat ovan angivna

dels i sakens egen natur liggande, dels av tidsläget skärpta omständigheter, som framkallat de mer än bekymmersamma förhållanden, under vilka den inhemska icke-statsunderstödda växtförädlingen för närvarande arbetar, och påyrkat vissa åtgärder från statsmakternas sida till stöd för verksamheten och den därtill knutna produktionen. I inlagan av den 1 oktober sistlidna år hemställer han, att anstalten från och med innevarande år måtte komma i åtnjutande av för verksamhetens upprätthållande nödigt statsbidrag. Han meddelar därvid, att firman, som under senaste år endast genom stora ekonomiska uppoffringar kunnat upprätthålla verksamheten, numera icke längre vore i stånd att enbart med egna krafter upprätthålla densamma. I detta sammanhang erinrar han — efter en översikt över de vid anstalten just pågående, framskridna och löftesbringande förädlingsarbetena — att det ligger i växtförädlingsverksamhetens natur, att den icke i likhet med industriell drift kan suspenderas under ett eller annat år för att sedan återupptagas. Ett avbrott i förädlingsarbetets kontinuitet medför därför oundgängligen, att stora och omistliga värden gå förlorade.

Med hänsyn till anstaltens ur det allmännas synpunkt utomordentligt betydelsefulla verksamhet ävensom till vad ovan yttrats om speciallagstiftning till skydd för nya växtvarieteter samt om svårigheten för en förädlingsanstalt att bestå under långvarig depression, synes oss tidpunkten för statsmakterna vara inne att med anslag stödja jämväl Weibullsholms Växtförädlingsanstalt.

Lätt ytterligare skäl för beviljande av statsbidrag synes oss ligga däri, att genom dylikt bidrag de framstående specialister, som äro fästa vid anstalten och där förvärvat mångårig erfarenhet och träning, skulle i det allmännas intresse tillförsäkras fortsatt verksamhet just under de arbetsförhållanden, som visat sig ägnade framstimulera så betydelsefulla resultat.

Vi underskatta icke de svårigheter för statsbidrags beviljande, som förefinnas i det sakförhållandet, att den enskilda firman W. Weibull äger och hittills under en följd av år — visserligen som särskild avdelning — successivt organiserat Weibullsholms Växtförädlingsanstalt samt helt uppehållit dess verksamhet. Vill man emellertid effektivt främja den betydelsefulla sak, som här föreligger, synes oss dessa svårigheter vara överkomliga. Möjlighet förefinnes ju att inom organisationens ram såsom självständig sektion avskilja och genom sakkunnig myndighet övervaka, att statsbidraget enbart kommer anstalten som sådan till del. Statsbidraget synes oss emellertid lämpligen med hänsyn till företagets helt privata karaktär icke kunna utgå under annan form än en årspremiering av växtförädlingsverksamheten. Det torde sedermera ankomma på Kungl. Maj:t att uppställa vederbörliga garantier, för att statsbidraget verkligen kommer den praktiskt vetenskapliga verksamheten till godo och att verksamheten, så länge statsbidrag utgår, bibehålles i den omfattning, som förutsatts vid bidragets beviljande. Numera omfattar som bekant verksamheten sedan mer än ett tiotal år tillbaka samtliga viktigare jordbruksväxter och dessutom grönsaksväxterna.

Vad angår storleken av det statsbidrag, som sålunda enligt vår mening bör tillkomma anstalten, torde detta för att fylla sitt ändamål och med tanke på storleken av motsvarande statsbidrag till Sveriges Utsädesförening, med vilken anstalten i effektiviteten av förädlingsverksamheten kan anses fullt jämnställd, icke böra sättas lägre än 100,000 kronor.

I anslutning till vad vi ovan yttrat, få vi hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1924—1925 såsom extra anslag bevilja ett belopp av 100,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t kan finna lämpligt utfärda utgå såsom statsbidrag till upprätthållande av den vid Weibullsholms Växtförädlingsanstalt bedrivna praktiskt vetenskapliga verksamheten.

Stockholm den 19 januari 1924.

A. J. Bärq.

Jöns Pålsson.

Nils Ant. Nilsson

Oscar Ericson.

Axel Rune.

Elof B. Andersson.
